

Nr 314.

Av herr **Lundquist** i Rotebro m. fl., *angående vissa lättnader i avseende å hälsovårdsstadgans tillämpning för köpingar och municipal-samhällen.*

I gällande hälsovårdsstadga finnes i § 34 bestämt, att vad i sagda stadga är föreskrivet om stad skall i tillämpliga delar gälla bl. a. även för köping och municipalsamhälle.

Vad som avses med uttrycket »i tillämpliga delar» synes ganska oklart. I varje fall visar erfarenheten, att de övervakande myndigheterna åtminstone på vissa håll kräva, att även sådana stadsbestämmelser, som, när det gäller stad i egentlig mening, i och för sig kunna vara både lämpliga och nödvändiga, men som måste anses både opåkallade och olämpliga i fråga om villasamhälle med genomgående stora trädgårdstomter, skola oförändrade träd i tillämpning även inom detta senare, om och så snart detsamma »upphöjts» till municipalsamhälle.

Bland sådana bestämmelser, som här ovan åsyftats, är det främst tvenne, som vållat och alltjämt vålla särskilt fastighetsägarna inom villasamhällena onödiga såväl obehag som kostnader, nämligen bestämmelserna i §§ 15 och 16 om behandlingen av köksavfall, sopor m. m. samt av flytande orenlighet.

Dessa §§ tillåta icke användandet av uppsamlingsbrunnar av cement eller kompost och icke heller gödsling med köksavfall och latrin. Lekmannen kan väl förstå, att sådana förbud kunna vara nödvändiga i egentliga stadsbildningar, men finner dem åter inte blott obehöfliga utan direkt olämpliga för villasamhällens vidkommande. Det är en grundväsentlig skillnad i själva samhällstypen mellan stad i egentlig mening och villa- eller trädgårdsstad. Medan den rena stadsformen utmärker sig för mycket tät bebyggelse, hus vid hus, oftast i flera våningar och förhållandevis små gårdsutrymmen, gemensamma för flera hushåll, är villa- eller trädgårdssamhället ett glest befolkat område med ofta enfamiljshus, omgivna av stora odlade tomter.

Till villafastigheterna hör i regel en trädgård, där de inom fastigheten bosatta odla grönsaker, frukt och blommor till eget behov. Det är givetvis av betydelse, att denna trädgårdsodling kan försigga utan några större kostnader och att därför avfall från hushållet, latrin och dylikt få användas för gödsling av trädgårdslanden. Om dessa ämnen ej få samlas i cementbrunn eller uppläggas i kompost å tomterna utan skola bortforslas, måste trädgårdsodlarna i stället inköpa gödning från annat håll, något som givetvis ökar kostnaderna för trädgårdsodlingen.

Det förefaller naturligt med hänsyn till den faktiska väsensskillnad, som så-

lunda förefinnes mellan de olika samhällsformerna, att bestämmelserna i här berörda hänseende också böra vara olika.

En uppmjukning av nu gällande bestämmelser synes för villasamhällets vidkommande vara naturlig även ur annan synpunkt. Det må sålunda erinras om, att, medan för närvarande stadgan förbjuder *dels* cementbrunnar, även om de hållas luktfria genom desinfektion med kalk, torvströ e. d. och även om de med myndigheternas godkännande och utan några som helst nackdelar använts under årtal före municipalbildningens genomförande, *dels* gödsling med köksavfall och latrin, även om de omedelbart nedgrävas, så tillåter den däremot efter hälsovårdsnämndens medgivande inom »stad» uppfödande av nötkreatur, grisar och höns, trots att detta oundvikligen genom lukten samt rätt- och flugalstringen bereder omgivningen påtagligt obehag. Inkonsekvensen är uppenbar.

Ett bibehållande av nuvarande bestämmelser innebär ett onödigt irritationsmoment och inbjuder i högsta grad till brott mot gällande stadga och till underlåtenhet från de lokala hälsovårdsnämndernas sida att beivra detta. Att detta är mycket vanligt, framgår bl. a. av förste provinsialläkarens i Stockholms län årsberättelse för 1930, i vilken berättelse från besökta 14 municipalsamhällen anmärkes på icke mindre än 8, som icke skött sin renhållning enligt gällande stadga.

I hälsovårdsstadgans § 26 medges visserligen lindring i bestämmelserna i §§ 15 och 16, men då denna lindring gäller endast »sådan lägenhet, som ligger avlägset från tätare bebyggd del av staden» saknar medgivandet i fråga betydelse för fastigheterna i allmänhet inom samhället.

I en del samhällen ha under senare år efter utländskt mönster anlagts s. k. separeringsbrunnar av olika system — Imhoff, Hoffman m. fl. för rening av avloppsvatten från W. C. ävensom slaskvatten, särskilt där på grund av terrängförhållanden avrinningen är dålig och där alltså kanalisering icke kunnat företagas eller där vattendrag saknas. Spillvattnet, som genom en snäckliknande anordning skiljes från de fasta beståndsdelarna, avrinner mekaniskt renat och luktlöst åt sitt håll genom en avloppstrumma antingen direkt ned i marken eller till något vattendrag, medan de fasta partiklarna nedfalla och uppsamlas i en brunn eller tank, varur efter någon tids förruttelse det värdefulla fosfat- och kalihaltiga gödningsämnet pumpas upp för nedgrävning i trädgårdsländ e. d. Dessa separeringsbrunnar äro, ehuru de alltmer användas, icke tillåtna i hälsovårdsstadgan trots uppenbara bevis för deras reningsförmåga och deras i övrigt ur sanitära synpunkter goda egenskaper. Tillstånd till anläggning av dylika brunnar synes även böra inryckas i stadgan för samhällen av den typ, ovan berörts.

Även i åtskilliga andra hänseenden synas med fördel lättnader i de för stad gällande bestämmelserna kunna och böra medgivas köpingar och municipalsamhällen av villa- och trädgårdssamhälles karaktär.

Lämpligast synes vara, att särskilda bestämmelser utfärdades att gälla för köpingar och municipalsamhällen av dylik utpräglad villastadstyp.

På grund av vad vi sålunda anført, tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under överbägende lämpligheten av ändring av gällande hälsovårdsstadga i här ovan angivet hänseende samt vidtaga de åtgärder, Kungl. Maj:t kan finna erforderliga.

Stockholm den 22 januari 1932.

R. Lundquist

i Rotebro.

E. Eurén.

Birger Christenson.

I motionens syfte instämma:

G. W. Källman.

Alfr. Werner.

S. F. Hollertz
